

Research Paper

Phenomenological study of feminine life-world in Kermanshah City

Haydeh Mahdavi¹, Nader Amiri^{2*}, Siavash Gholipoor³

1. M.A. of Sociology, Department of Sociology, Faculty of social science, University of Razi, Kermanshah, Iran.
2. Assistant Professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of social science, University of Razi, Kermanshah, Iran.
3. Associate Professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of social science, University of Razi, Kermanshah, Iran.

Received: February 19, 2022
Accepted: March 11, 2023
Available online: March 21, 2023

Keywords:

betrayal, Kermanshah. marriage, power, women. life-world.

Abstract

This article tries to explain Kermanshah women's world life. Theoretical approach is based on Habermas' views with an emphasis on "world life". conclusions show that although Kermanshah is developing society but women in which have a powerful world life. The research method is Phenomenology. Data collection techniques were observation and interview and the number of interviewees was 40 and they were selected by snowball method. The data had analyzed based on three stages of analysis, interpretation and reporting. In-depth interviews were conducted with 40 women. Life -world of women in four features including marriage, betrayal, power and identification of Women have been investigated. Women's perspectives were examined in four features in both traditional and modern pattern. Women with the traditional pattern considered marriage important and vital in their lives but women with a modern pattern had a more balanced view of marriage. Women did not consider betrayal a good behavior. In the realm of power women with a modern pattern considered having various capitals as a source of power. But the traditional pattern did not give much power to women. In the field of the definition of woman, they had close approaches although different interpretations of the phenomena were seen in different groups with different cultural, social and economic conditions. The results of this study indicate that Women with the traditional pattern have basically experienced a life world similar to or close to each other in the four mentioned components.

Mahdavi, H; Amiri, N; Gholipoor, S. (2023). Phenomenological study of feminine life-world in Kermanshah City. *Journal of Sociology of culture and Art*, 5 (1), 1-15.

Corresponding author: Nader Amiri

Address: Assistant Professor of Sociology, Department of Sociology, University of Razi, Kermanshah, Iran.

Tell: 09183568591

Email: amirinad@gmail.com

Extended Abstract

1- Introduction:

Everyday life is the forms of life that we normally take for granted, such as walking, communicating, shopping, cooking, eating, dressing, etc. Everyday life is the life world that provides the ultimate background and all our conceptualizations, definitions and narratives originate from it. The life world basically refers to behaviors in which harmony among actors, order and rule are achieved through common beliefs and values. in the life world; Humans take help from cultural customs and traditions to build identities, negotiate the definition of situations, coordinate actions and create social cohesion. Women are one of the social groups in the society that have been addressed less in scientific texts, and their feelings and experiences have been less talked about, also because of their inferior position compared to men in the majority of human societies. Due to the predominance of men on scientific approaches and... less than other groups of society, in scientific texts, their everyday life and life world have been discussed.

In order to understand many issues related to women, the present research has first studied their world and their experiences, because it seems that women are different receivers who get a special meaning from their social-cultural experience. In the Kermanshah city, among women's experiences, what has been neglected more than other sectors is the field that is related to women's experiences of life world and their own lived experience. This article seeks a clear picture of women's life world in Kermanshah. The article will proceed to answer the following questions: How is the life world (lived experience) of women of Kermanshah formed? Are there any special concepts that rule in this life world, or according to the social capital, economic capital etc., and the living conditions of each person, a different lived

experience and life world have been formed along with special concepts

2- Methods:

According to the nature of the subject, which is lived experience, Collaizi phenomenological method was used. Phenomenology specifically studies the lived experience and life world of individuals. The phenomenological method explains phenomena as they exist in consciousness, discovers the essence or meaning of phenomena and describes the empirical meanings of life as we live with them. The studied community, is the women of Kermanshah city. To better understand the life world of women, hairdressing salons were chosen as the spaces where the life world has its natural routine, because in these spaces, women experience freedom to express their real experiences and feelings. 40 interviewees were selected by snowball method. Data analysis was done based on 7 Collaizi steps.

3- Findings:

This article seeks a clear picture of women's life world in Kermanshah. In order to properly understand many issues of different groups, we must pay attention to their life world and the dominant concepts in it, because the multiplication of life worlds in the modern world provides the possibility of changing the semantic order in different areas of life, and women, who seem to inhabit the private space more than the public, experience a completely different life world than other groups. This article seeks the life world of women in the four fields of marriage, betrayal, power and definition of women were studied and the views of women in the four mentioned fields were placed in two traditional and modern models. conclusions show that although

Kermanshah is developing society but women in which have a powerful world life. Women with the traditional pattern considered marriage important and vital in their lives but women with a modern pattern had a more balanced view of marriage. In the modern world and with the introduction of technology and its corresponding components into society and the entry of women into various scientific and social fields, the world of women has expanded. Apparently, in the shadow of today's modern and consumer world, women feel better about their everyday life and life world. They have a greater sense of freedom, although this type of freedom is specifically limited by traditional society. Women did not consider betrayal a good behavior. In the realm of power women with a modern pattern considered having various capitals as a source of power. But the traditional pattern did not give much power to women. In the field of the definition of woman, they had close approaches although different interpretations of the phenomena were seen in different groups with different cultural, social and economic conditions.

4- Discussion & Conclusion

The results of this study indicate that Women with the traditional pattern have basically experienced a life world similar to or close to each other in the four mentioned components, and from within this life world , they have gained awareness, understanding and self-definition about different things in the objective world, the social world or the mental world. and their life world is formed in the form of

common meanings which in most cases is not conscious.

Women in the modern model of life world, achieve another kind of awareness; They are trying to free themselves from the ruling traditional and customary constraints, and according to Habermas, they are trying to re-language those elements that have become systemic. In other words, they want to free the everyday actions in the life world of women from the dominance of the prevailing system and ideology and bring them to the realm of communication. Women in the traditional model considered marriage to be important and vital in their lives, but women in the modern model had a more balanced view of marriage. about betrayal, women did not consider it a good behavior. In the field of power, women with the modern model considered owning various capitals as a source of power, but the traditional model did not give much power to women. In the realm of defining women, the studied cases had similar approaches, although different interpretations of the phenomena were seen in different groups with different cultural, social and economic conditions.

5- Funding

There is no funding support.

6- Authors' contributions

Nader Amiri, the corresponding author of this article, is an assistant Professor of Sociology, University of razi, Kermanshah, Iran.

7- Conflict of interests

The authors declare no conflict of interest

مطالعه پدیدارشناختی زیست‌جهان زنانه در شهر کرمانشاه

هایده مهدوی^۱، نادر امیری^{۲*}، سیاوش قلی‌پور^۳

۱. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

۲. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

۳. دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر سعی دارد زیست‌جهان زنانه در شهر کرمانشاه را مورد مطالعه قرار دهد. رویکرد نظری آن مبتنی بر آراء هابرماس با تأکید بر مفهوم زیست‌جهان است. روش پژوهش پدیدارشناسی است و فنون گردآوری داده‌ها، مشاهده و مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته است. تعداد مصاحبه‌شوندگان ۴۰ نفر هستند که به شیوه‌ی گلوله برفی انتخاب شده‌اند و داده‌ها بر اساس مراحل هفت‌گانه‌ی کلایزی تجزیه و تحلیل شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که، گرچه ظاهراً عناصر سبک زندگی سنتی در کرمانشاه حضور دارد، اما زیست‌جهان زنانه در آن نیرومند است. در این پژوهش زیست‌جهان زنان در چهار حوزه‌ی ازدواج، خیانت، قدرت و تعریف از زن مطالعه شده و دیدگاه زنان در چهار حوزه‌ی مذکور در دو الگوی سنتی و مدرن قرار گرفتند. زنان با الگوی سنتی، ازدواج را امری مهم و حیاتی در زندگی خود می‌دانستند، اما زنان با الگوی مدرن دیدگاه متعادل‌تری نسبت به امر ازدواج داشتند. در باب خیانت نیز زنان خیانت را رفتاری پسندیده نمی‌دانستند. در حوزه‌ی قدرت، زنان با الگوی مدرن، در اختیار داشتن سرمایه‌های مختلف را منبع قدرت می‌دانستند، اما الگوی سنتی، قدرت زیادی را برای زنان قائل نبود. در قلمرو تعریف از زن، مطالعه‌شوندگان رویکردهایی نزدیک به هم داشتند؛ هرچند تعبیر متفاوتی از پدیده‌ها در گروه‌های مختلف با شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی متفاوت دیده می‌شد.

تاریخ دریافت: ۳۰ بهمن، ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۲۰ اسفند، ۱۴۰۱

انتشار آنلاین: ۱ فروردین، ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی:

ازدواج، خیانت، زن، زیست‌جهان، قدرت، کرمانشاه.

استناد: مهدوی، هایده؛ امیری، نادر و قلی‌پور، سیاوش. (۱۴۰۲). مطالعه پدیدارشناختی زیست‌جهان زنانه در شهر کرمانشاه. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۱)، ۱-۱۵.

* نویسنده مسئول: نادر امیری

نشانی: ایران، کرمانشاه، دانشگاه رازی، دانشکده علوم اجتماعی، گروه جامعه‌شناسی.

تلفن: ۰۹۱۸۳۵۶۸۵۹۱

پست الکترونیکی: amirinad@gmail.com

۱- مقدمه و بیان مسئله

«جریان زندگی روزمره، جریانی است که همه کنش‌گران جهان اجتماعی در آن مشغول به زندگی و فعالیت هستند و فراگیری آن به حدی است که مانند هوا آنها را دربر گرفته، همین نزدیکی بیش از حد و احساس یکی بودن کنش‌گر با زندگی روزمره باعث احساس از پیش پالافته‌گی و عادی بودن امور شده، که به موجب آن فکر می‌کنیم، همه احساسات و تجارب جاری در متن این زندگی را با جزئیاتشان می‌شناسیم» (اباذری و دیگران ۱۳۷۸). صحبت کردن در باب زندگی روزمره و امر روزمره کاری بس دشوار است، چرا که «زندگی روزمره به دلیل سیال و جاری بودنش، کمتر از هر مفهوم دیگری قابل تعریف است، لذا بیشتر اوقات از ارائه‌ی شرح و تعریفی دقیق برای این مفهوم درمی‌مانیم» (اباذری و دیگران ۱۳۷۸). زندگی روزمره اشکالی از زندگی است که ما به طور معمول آنها را بدیهی می‌انگاریم اعمالی مانند راه رفتن، ارتباط برقرار کردن، خرید کردن، آشپزی کردن، خوردن، لباس پوشیدن و غیره. زندگی روزمره، زیست‌جهانی است که مهیاگر زمینه‌ی غایی بوده و تمام مفهوم‌پردازی‌ها، تعاریف و روایت‌های ما از آن سرچشمه می‌گیرد. زیست‌جهان اصولاً به رفتارهایی اشاره دارد که در آن هماهنگی میان کنش‌گران، نظم و قاعده از طریق باورها و ارزش‌های مشترک حاصل می‌شود. در زیست‌جهان؛ انسان‌ها برای ساختن هویت‌ها، مذاکره درباره‌ی تعریف موقعیت‌ها، هماهنگ کردن کنش‌ها و ایجاد انسجام اجتماعی از رسوم و سنت‌های فرهنگی کمک می‌گیرند. شاید بتوان زیست‌جهان را بسان حاصل جمع عملکردها در نظر گرفت. «زنان یکی از گروه‌های اجتماعی در جامعه هستند که کمتر در متون علمی به آنان پرداخته شده، و از زبان حال، احساسات و تجربیاتشان کمتر سخن به میان آمده، همچنین به دلیل موقعیت فرودستی که نسبت به مردان در اکثریت قریب به اتفاق جوامع بشری دارند و به دلیل غلبه مردان بر رویکردهای علمی و... کمتر از دیگر اقشار جامعه، در متون علمی به زندگی روزمره و زیست‌جهان آنان پرداخته شده، تابوهای اجتماعی و هنجارهای فرهنگی که جنس مؤنث و مسائل پیرامونش را احاطه کرده، باعث گردیده زنان چه خود و چه دیگران کمتر از موقعیت ویژه خود سخن بگویند» (اباذری، یوسف و دیگران ۱۳۷۸). امروزه هدایت‌های اجتماعی در قیاس با گذشته بسیار سیال‌تر و ترکیبی شده، آنچنان که زیست‌جهان‌های متفاوتی نیز وجود دارد. با وجود تکثیر زیست‌جهان‌ها در دنیای مدرن، و با توجه به اینکه زیست‌جهان فضایی است که معنای کنش‌های افراد در آن تولید و قابل فهم می‌شود، بنابراین برای درک درست بسیاری از مسائل گروه‌های مختلف باید به زیست‌جهان آن‌ها و مفاهیم غالب در آن توجه کنیم، زیرا تکثیر زیست‌جهان‌ها در دنیای مدرن، امکان تغییر در نظم معنایی موجود در حوزه‌های مختلف زندگی را فراهم می‌کند، و گروه زنان که بنظر می‌رسد بیشتر در حوزه‌ی خصوصی قرار دارند تا حوزه‌ی عمومی، زیست‌جهانی کاملاً متفاوت با گروه‌های دیگر جامعه را، تجربه می‌کنند. پژوهش حاضر برای شناخت بسیاری از مسائل مربوط به زنان ابتدا دنیای آنان و تجربیات آنان را مورد مطالعه قرار داده، چرا که بنظر می‌رسد، زنان گیرنده‌های مختلفی هستند که از تجربه‌ی اجتماعی-فرهنگی خود معنای خاصی از تجربه را می‌گیرند. در شهر کرمانشاه در میان تجارب زنانه، بخشی که بیش از سایر بخش‌ها مغفول مانده، بخشی است که به تجربیات زن از زیست‌جهان و تجربه‌ی زیسته‌ی خود مرتبط می‌باشد؛ ممنوعیت‌های عرفی و شرعی فراوان در شهر کرمانشاه دنیای زنانه را ناشناخته گذاشته، هرچند صرف تمرکز بر تجربه، ما را به این تحلیل نمی‌رساند؛ که تجربه چگونه ظهور پیدا کرده و نیز ویژگی‌های مادی، تاریخی و اجتماعی آن را از این طریق نخواهیم فهمید؛ این مقاله به دنبال تصویری روشن از زیست‌جهان زنان در کرمانشاه است. تجربه‌ی زیسته نه تنها تجارب و تعاملات اجتماعی ما را به عنوان موجوداتی اجتماعی تعیین می‌کند بلکه توانایی ما برای شناختن خویش به عنوان افراد و کنشگران اجتماعی و عاملان تغییر را نیز ساختار می‌بخشد. مقاله در راستای پاسخگویی به پرسش‌های زیر پیش خواهد رفت: زیست‌جهان (تجربه‌ی زیسته) زنان شهر کرمانشاه چگونه شکل می‌گیرد؟ آیا زنان زیست‌جهان یکسانی دارند؟ در این زیست‌جهان مفاهیم خاصی حاکم است یا با توجه به سرمایه‌ی اجتماعی، اقتصادی و... و شرایط زندگی هر فرد تجربه‌ی زیسته و زیست‌جهانی متفاوت همراه با مفاهیم خاص شکل گرفته؟

۲- پیشینه‌ی پژوهش

۱- ۲: پژوهش‌های تجربی

در جامعه‌ی علمی ایران کمتر به زندگی روزمره و زیست‌جهان زنان توجه شده است و اساساً هیچ تحقیق جامعی انجام نشده است که بتواند عمق زیست‌جهان را بکاود و از جامعه‌ی زنان بگوید و پژوهش‌های چندانی که به روش کیفی و به طور مشخص به موضوع زیست‌جهان زنانه پرداخته باشند در دسترس نیست. با این وجود در این بخش سعی شده است تا به مقالات و پایان‌نامه‌هایی پرداخته شود که تا حدودی به بحث ما نزدیک است.

حمیدی و فرجی (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان «روایتی از موارد خاصی از بازاندیشی خویش‌زنانه در ایران» بر بازاندیشی مواردی از گروه‌های خاصی از زنان در تاریخ صد ساله ایران تأکید دارد تا با تحلیل گروه‌های خاصی از زنان ایرانی، بازاندیشانه بودن زندگی مدرن و بازاندیش بودن کنش‌گران آن را با نگاه ویژه به بازاندیشی خویش‌زنان به مثابه‌ی مصداق بازاندیشی زندگی مدرن و کنش‌گران آن را به تصویر بکشد و در پی هویت‌یابی زنان است. پژوهش، زیست‌جهان زنان را در یک دوره‌ی معین و مکان مشخص مورد توجه قرار نمی‌دهد و علاوه بر این مقوله‌های اصلی زیست‌جهان زنان مورد بررسی قرار نمی‌گیرد، بیشتر تعریف و بازاندیشی زنان را در مقایسه با پیشینان خود بیان می‌کند که این از کاستی‌های مهم این پژوهش به شمار می‌آید.

فرشباف (۱۳۹۲) در مقاله‌ی «بازنمایی زیست‌جهان زنان در فضای وبلاگی ایران» در تلاش است تا نحوه‌ی بازنمایی زیست‌جهان زنان ایرانی را در فضای وبلاگی ایران مورد مطالعه قرار دهد. این پژوهش بیش از آنکه زیست‌جهان زنان را به شکل خاص بیان کند به مقاومت آنان، آن هم به شکلی که در وبلاگ‌ها بیان می‌شود بیشتر پرداخته است، یعنی زنان از طریق واسطه‌های ارتباطی به بیان زیست‌جهان خود پرداخته‌اند. در دسترس نبودن این زنان از نواقص این پژوهش می‌باشد. اما با این حال ایده‌های را برای ما نمایان ساخت، این که زنان بیشتر به کدام ابعاد از زندگی روزمره خود اهمیت می‌دهند، آیا خود را سوزهای مستقل می‌بینند یا تنها ایژه‌هایی در جامعه می‌باشند. به صورت کلی در پژوهش حاضر تلاش ما بر این است که نواقص پژوهش‌های گذشته که مهمترین آن تک بعدی بودن آنها بود را برطرف کنیم و پژوهشی جامع در مورد زیست‌جهان زنان ارائه دهیم. بنابراین ما زیست‌جهان زنان را به صورت کلی و با در نظر گرفتن ابعاد مختلف و مهم آن مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۳: ملاحظات نظری

رویکرد نظری مقاله مبتنی بر آراء هابرماس به‌ویژه مفهوم زیست‌جهان آن است. در حقیقت در این مقاله مفهوم زیست‌جهان مفهوم تئوریک-تجربییست؛ که از نظریه‌ی کنش ارتباطی هابرماس وام گرفته شده و امکان گسترش تحقق تجربی مسئله‌ی اصلی پژوهش را فراهم می‌کند. نظریه‌پردازان زیادی به شیوه‌ی مستقیم به مفهوم زیست‌جهان نپرداخته‌اند؛ هانری لوفور نظریه‌پردازی است که بیشتر با در نظر گرفتن فضا و به‌ویژه فضای شهری به زیست‌جهان پرداخته است. او «فضا را نه یک پدیده‌ی طبیعی یا استعلایی، بلکه تمامیت تاریخی و یک تولید اجتماعی می‌داند. در واقع فضا از یک سو تجربه‌ی حافظه‌ی تاریخی ما است و از دیگر سو تجربه‌ی زندگی روزمره‌ی ماست» (فکوهی، ۱۳۸۳: ۲۳۹). مایکل باندز معتقد است که «نظم پدرسالارانه‌ی جوامع با شکل‌گیری شهر تقویت شده؛ چرا که فضای جنسیت‌زده، ناهمسانی قدرت مردان و زنان را در جامعه تشدید می‌کند. وی محدودیت تحرک زنان را هم در استفاده از فضا و هم بر ساخت زندگی‌شان به معنی تحت سلطه بودن آنان می‌بیند. از اینرو تجربه‌ی زنان از کلّ زندگی شخصی و اجتماعی خود به‌نحو متمایزی از مردان تجلی می‌یابد و در بسیاری از مراحل و موقعیت‌های زندگی با احساس هراس از مواجهه با دنیای مردان که متعلق به آنان نیست و قوانین خود را به آنها دیکته می‌کند، مواجهه می‌شوند» (باندز به نقل از ابادری و دیگران: ۱۳۸۷: ۸۷). «زیست‌جهان شامل حوزه‌هایی از تجربیات فرهنگی و کنش‌های متقابل ارتباطی بوده که به طور اساسی قابل درک هستند این تجربیات فرهنگی و کنش‌های متقابل اجتماعی پایه‌ای برای تمام تجربیات زندگی به شمار می‌روند» (اصلان زاده، فاطمه: ۱۳۹۴) «زیست‌جهان یک مفهوم مکمل برای کنش ارتباطی می‌باشد و فضایی است که در

آن کنش ارتباطی صورت می‌گیرد. آن باعث شبکه‌ای از کنش‌های ارتباطی می‌شود که فضاهای اجتماعی و زمان‌های تاریخی را می‌سازند» (استال، ۲۰۰۲: ۳۷). «از نظر هابرماس، زیست‌جهان به عنوان منبعی از الگوهای تفسیری است که به لحاظ فرهنگی قابل انتقال و از نظر زبانی سازمان یافته می‌باشد» (ترر، ۱۹۹۸: ۵۷۰). «جهان سطح خردتری که در آن کنش‌گران ضمن ارتباط با یکدیگر، در مورد امور مختلف به آگاهی و تفاهم می‌رسند» (ریتزر، ۱۳۸۳: ۶۰۴). زیست‌جهان سه مؤلفه اساسی دارد «فرهنگ، جامعه و شخصیت» (ویلسون، ۱۹۹۱: ۷)، فرهنگ موجودی دانش و طرح‌های تفسیری است که به لحاظ تاریخی توسعه یافته و به اعضای جامعه منتقل می‌شود. «جامعه مجموعه‌ای از نهادهای اساسی و شخصیت موجودی تمایلات شخصی، شایستگی‌ها و انگیزه‌هایی است که کنش ارتباطی را ممکن می‌سازند» (باکستر، ۲۰۰۰: ۴۹۱). «ساختارهای نمادین زیست‌جهان از طریق استمرار دانش معتبر، تثبیت انسجام گروهی و اجتماعی شدن کنش‌گران بازتولید می‌شوند. این سه روش هر کدام با یکی از مؤلفه‌های اصلی مطابقت دارند: شناخت و دانش معتبر با فرهنگ، ثبات انسجام گروهی با جامعه و اجتماعی شدن شخصیت» (ویلسون، ۱۹۹۱: ۷). در فلسفه‌ی مدرن به‌ویژه پدیدارشناسی، آموخته‌ها و تجربه‌های انسان، چه تجربه‌های بیرونی و چه تجربه‌های درونی، در دنیای ذهن آدمی روی می‌دهد و ثبت می‌شود. هوسرل این دنیای ذهنی را که برای هر انسان منحصر بفرد است، زیست‌جهان نامیده است. زیست‌جهان دانش التفاتی و شهودی آدمی از هر آنچه است که در اختیار آگاهی وی قرار می‌گیرد. «تجربه‌ی بی‌واسطه که در آن زیست‌جهان داده می‌شود، بنیاد همه‌ی آگاهی‌های عینی است» (هوسرل، ۱۹۷۸: ۲۲۶). بر این اساس، آنچه انسان تجربه می‌کند نه دنیای عینی موجود، که زیست‌جهانی است که وی در آن زیسته و ذهنیت خود را پرورش داده است. فعالیت‌ها و پدیده‌ها زمانی قابل فهم می‌شوند که در کنار مجموعه‌ای از عوامل دیگر در قالب مفاهیم خاص قرار گیرند. هیچ چیزی به خودی خود دارای معنا نیست، بلکه معنایش را از ساختاری که در آن قرار گرفته است کسب می‌کند. عام‌ترین برداشت از زیست‌جهان آن را به عنوان جهان تجربه‌ی روزمره، جهان انضمامی و جهان واقعی معرفی می‌نماید.

علاوه بر این، زیست‌جهان جهان مشترک؛ یعنی جهانی است که سوژه‌های دیگر در آن به سر می‌برند. این مفهوم عام زیست‌جهان به عنوان جهان تجربه‌ی روزمره به معنای جهان سوژکتیو است که سوژه در آن زندگی می‌کند و دیگران را که به عنوان سوژه تشخیص داده می‌شوند نیز در برمی‌گیرد. به علاوه این برداشت از زیست‌جهان، این مفهوم ضمنی را با خود دارد؛ که زیست‌جهان وابسته به جهان فرهنگی نیز است. جهانی سرشار از معنا، اما معنایی که قرابت و بی‌واسطه‌گی‌اش مسلم انگاشته می‌شود. به‌وضوح چنین جهان فرهنگی یک جهان نسبی است که در آن افراد با فرهنگ مشترک زندگی می‌کنند (سیاوشی، ۱۳۹۵). در «نظریه‌ی کنش ارتباطی»، بسیاری از این مضمون‌ها به گونه‌ای متفاوت طرح می‌شوند. در این اثر هابرماس آنچه را «زیست‌جهان» می‌نامد توضیح می‌دهد. به نظر می‌رسد که این مفهوم تا اندازه‌ای نظیر مفهوم زبانی و پیش‌تأملی یا تجربه‌ی بلاواسطه‌ی هوسرل، و تا اندازه‌ای نظیر مفهوم زبانی و مشخص‌تر «صورت زندگی» ویتگنشتاین است. این مطلب با یکپارچگی اجتماعی ارتباط آشکار دارد، و یکپارچگی نظام با اصطلاحات پارسونزی روشن‌تری به ذهن خطور می‌کند (شفیعی، ۱۳۸۴). از زاویه‌ی زیست‌جهان، مدرنیت فرایندی است که از طریق آن عرصه‌های مختلف زندگی ما بر توافق عقلانی و متقابل خرد ارتباطی استوار می‌شود نه بر سنت. برای کسانی که با نظریه‌ی انتقادی آدورنو و مارکوزه آشنایی بیشتری دارند، مفهوم «عقلانی کردن زیست‌جهان» حامل معنای پیروزی عقلانیت ابزاری است اما از نظر هابرماس قضیه برعکس است. زیست‌جهان به مثابه یکی از عناصر کلیدی «کنش ارتباطی» وسیله‌ای است که از طریق آن کنش ارتباطی در سه جهان طبیعت، جامعه و خود تحقق می‌یابد. زیست‌جهان در سطح ارتباط اجتماعی بین فردی یا چندفردی با کارگیری گفتار-کنش‌ها در روند کنش ارتباطی مورد بحث قرار می‌گیرد. در مواردی زیست‌جهان به‌عنوان پس‌زمینه‌ی دانش بکار رفته است. گاهی هم این اصطلاح به‌مثابه دیدگاهی درباره‌ی آنچه که باید باشد، در مقابل مباحث هستی‌شناخت استفاده می‌شود. یکی از بهترین ایده‌های هابرماس کنش ارتباطی است که در آن کنشگران در جامعه با مباحثه‌ی

استدلالی، توافق و همکاری به دنبال دستیابی به فهم مشترک و کنش‌های تفاهمی هستند، درحالی که در کنش استراتژیک کنش‌گران صرفاً به دنبال اهداف خود هستند (هابرماس، ۱۹۸۴).

۴- روش پژوهش

با توجه به ماهیت موضوع که تجربه‌ی زیسته است از روش پدیدارشناسی کلایزی استفاده شد. «پدیدارشناسی به صورت ویژه به مطالعه تجربه‌ی زیسته و زیست‌جهان افراد می‌پردازد» (وان‌مانن، ۲۰۱۵). روش پدیدارشناسی، پدیده‌ها را همان‌طور که در آگاهی وجود دارد تبیین، جوهر یا معنی پدیده‌ها را کشف و به توصیف معانی تجربی زندگی به همان گونه که با آنها زندگی می‌کنیم می‌پردازد، همچنین این روش، پژوهشگر را قادر می‌سازد با درک کلی از پدیده‌های تحت مطالعه به ارائه نظریه‌ی مرتبط با زندگی فردی یا تجربه‌ی طولانی مدت یک پدیده یا رفتارهای انسانی بپردازد. جامعه‌ی هدف این پژوهش زنان شهر کرمانشاه است. کرمانشاه یکی از کلان‌شهرهای ایران است که به دلیل قرارگیری در درون بافت جمعیتی متنوع و متکثری در زاگرس میانی به لحاظ دینی و قومی خود نیز از تنوع فرهنگی بالایی برخوردار است. این شهر اکنون حدود یک میلیون نفر جمعیت دارد. برای فهم بیشتر زیست‌جهان زنان آرایشگاه‌های زنانه به مثابه فضاهایی که در آنها زیست‌جهان روال طبیعی خود را دارد انتخاب شدند، زیرا زنان در این فضاها احساس آزادی برای بیان تجربیات و احساسات واقعی خود را تجربه می‌کنند. ۴۰ مصاحبه شونده به شیوه‌ی گلوله برفی انتخاب شد که اغلب آگاه یا افرادی بودند که بیشترین اطلاعات را داشتند. به آنان اطمینان دادیم که اطلاعاتشان محرمانه است. بنابراین رضایت آگاهانه‌ی آنان برای شرکت در پژوهش، ضبط محتوای مصاحبه و اطمینان دادن به رازداری در حفظ مصاحبه‌ها انجام گرفت. برای دسترسی به این هدف از اسم مستعار استفاده شده است.

جدول شماره ۱: ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نام	سن	وضعیت تاهل	شغل	تحصیلات
۱	مریم	۲۸	متاهل	دانشجو	لیسانس
۲	مهنا	۲۹	متاهل	خانه‌دار	لیسانس
۳	آزاده	۲۲	متاهل	خانه‌دار	سیکل
۴	لیلا	۲۵	مجرد	خانه‌دار	لیسانس
۵	نگین	۲۹	مطلقه	خانه‌دار	لیسانس
۶	حمیرا	۳۴	مجرد	خانه‌دار	دیپلم
۷	ندا	۲۶	مجرد	شاغل	فوق‌لیسانس
۸	شهین	۵۰	متاهل	خانه‌دار	ابتدایی
۹	طاهره	۲۲	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۱۰	شهبلا	۳۶	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۱۱	ریحانه	۳۴	متاهل	معلم	لیسانس
۱۲	صدیقه	۳۵	متاهل	حقوق‌دان	لیسانس
۱۳	لیلا	۲۸	متاهل	کارمند	فوق‌لیسانس
۱۴	پریا	۲۸	مجرد	پزشک	دکتری
۱۵	سپیده	۳۲	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۱۶	فائزه	۲۲	مجرد	خانه‌دار	دیپلم
۱۷	لادن	۲۰	مجرد	ماما	لیسانس
۱۸	فرحناز	۳۱	مجرد	شاغل	لیسانس
۱۹	حمیده	۲۳	مجرد	خانه‌دار	لیسانس
۲۰	مهوش	۳۰	متاهل	آرایشگر	سیکل

۲۱	مهناز	۲۴	مجرد	مشاور	لیسانس
۲۲	مهتاب	۳۴	متاهل	خانه دار	دیپلم
۲۳	سمیرا	۳۰	متاهل	خانه دار	لیسانس
۲۴	طیبه	۴۰	مجرد	مدیر	دکترا
۲۵	زهرا	۳۳	متاهل	خانه‌دار	لیسانس
۲۶	شکوفه	۳۲	متاهل	خانه دار	دیپلم
۲۷	طلا	۴۱	متاهل	مهندس	فوقلیسانس
۲۸	آذر	۴۰	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۲۹	پونه	۳۴	متاهل	خانه‌دار	ابتدایی
۳۰	سمیه	۴۵	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۳۱	سمیرا	۳۰	متاهل	کارمند	فوقلیسانس
۳۲	پردیس	۲۰	مجرد	دانشجو	لیسانس
۳۳	بدریه	۴۵	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۳۴	فاطمه	۴۲	متاهل	خانه‌دار	لیسانس
۳۵	پریا	۲۷	مطلقه	خانه‌دار	دیپلم
۳۶	فرشته	۳۷	مجرد	وکیل	فوقلیسانس
۳۷	نازنین	۴۵	متاهل	خانه‌دار	دیپلم
۳۸	سعیده	۳۱	مجرد	کارشناس	فوقلیسانس
۳۹	ناهید	۳۰	متاهل	کارمند	لیسانس
۴۰	شهناز	۵۱	متاهل	شاغل	دیپلم

هر مصاحبه بین ۶۰ تا ۹۰ دقیقه طول کشید. پس از ضبط مصاحبه‌ها به مدت چندین روز داده‌ها را بر روی کاغذ پیاده کردیم و برای اطمینان از صحت داده‌ها، آن‌ها را دوباره به مصاحبه شونده‌گان ارجاع دادیم تا صحت و سقم نتایج تأیید شود. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس ۷ مرحله‌ی کلایزی انجام گرفت. مرحله‌ی اول: در پایان هر مصاحبه و ثبت یادداشت برداری‌های میدانی، بیانات ضبط‌شده روی کاغذ نوشته و فرآیند جداسازی انجام شد. مرحله‌ی دوم: «جملات مهم»، اطلاعات بامعنی و بیانات مرتبط مشخص شد. مرحله‌ی سوم: از هر عبارت یک مفهوم که بیان‌گر معنی و قسمت اساسی تفکر فرد بود استخراج شد. مرحله‌ی چهارم: معانی تدوین شده با جملات اصلی مورد بررسی قرار گرفت و از صحت ارتباط بین آنها اطمینان حاصل شد. مرحله‌ی پنجم: برای توصیف جامع مفاهیم به هم پیوند یافتند و دسته‌بندی کلی‌تری را به وجود آوردند. مرحله‌ی ششم، توصیف کلی از موضوع به صورت صریح و روشن ارائه شد. مرحله‌ی هفتم: اعتبار بخشی با ارجاع به هر نمونه و پرسیدن درباره‌ی یافته‌ها انجام شد.

۵- تحلیل یافته‌ها

در مطالعه‌ی حاضر زیست‌جهان زنان در چهار حوزه‌ی ازدواج، خیانت، قدرت و تعریف از زن بررسی و دیدگاه آنان در دو الگوی سنتی و مدرن به تفصیل خواهد آمد.

۱. ازدواج

در تحلیل پدیده‌های چون ازدواج از دیدگاه زنان، اکثر مصاحبه‌شونده‌ها ازدواج را یکی از مؤلفه‌های اصلی زیست‌جهان زنانه در نظر گرفتند؛ اما برای زنان مختلف مفاهیم متفاوتی به عنوان مفاهیم بنیادین مطرح شد. در گذشته بیشتر الگوهای ازدواج دارای

مفاهیم مشابه بودند و عمدتاً دارای تفسیرهای مشترکی با تفسیرهای پدرسالاری و یا سنتی داشتند. اما امروزه تفسیرهای متفاوت دیگری نیز شکل گرفته‌اند، که گاهی به خوبی می‌توانند مرز مشخصی بین خود و سایر آگاهی‌ها که به نوعی به بازنمایی ازدواج سنتی می‌پرداختند، ترسیم کنند. در تحلیل مصاحبه‌ها در مورد پدیده‌هایی چون ازدواج این مسئله روشن شد که دو نوع الگو در ازدواج در دنیای زنانه وجود دارد، که برای آگاهی از این الگوها باید به مفهوم ازدواج در جهان فرهنگی هر دو الگو توجه کرد، (۱) الگو و تفسیر سنتی از ازدواج که معتقدان در بافت اجتماعی جامعه ما، زنان تنها در صورت ازدواج می‌توانند ویژه‌گی‌های جنسیتی خود را محقق کنند، و در صورت مجرد امکان دستیابی آنان به هویت جنسیتی سلب می‌گردد. این الگوی سنتی تلاش دارد با جذب حداکثری و شبیه کردن دیگری به خود؛ تفسیر خود را تثبیت کند و این کار را عمدتاً از طریق استیضاح دیگری انجام می‌دهد. مفاهیم اصلی در پدیده‌ی ازدواج در این تفسیر نیز عمدتاً «سنت»، «مذهب» و «سن» است. در این الگو ازدواج معنای مثبتی را در بردارد و آگاهی زنان به این معنا برای آنان در جهان فرهنگی خود پدیده آورنده رضایت می‌باشد.

مریم ۲۸ ساله:

«با ازدواج کردن خانم‌ها کاملاً موافقم و هر کسی ببینم حتما تشویقش می‌کنم که ازدواج کنه ازدواج واقعا چیز خوبه یه جورایی اعتماد بنفس به آدم میده و آدم احساس امنیت میکنه.»

این الگو با رویه انحصار در بازنمایی نیز تا حد زیادی توانسته؛ تفسیر خود را هژمونیک سازد، درحالی که به نظر می‌رسد امروزه انحصار گذشته را ندارد. در عرصه جدید با ورود و قدرت گرفتن هویت‌های اجتماعی مدرن، الگوها و تفسیرهای سنتی از زیست جهان زنان، دچار بحران شده، اما رویه قالب در تفسیر سنتی دیگر نه طرد و انکار دیگری، بلکه تقابل با دیگری است. این امر متضمن حداقل بازنمایی دیگریست، هر چند این بازنمایی به شکل نابرابری صورت می‌گیرد و در اغلب موارد این تفسیر خودی است که به جای تفسیرهای دیگر سخن می‌گوید، اما با این وجود، تفسیر سنتی دچار بحران شده و عمدتاً سعی می‌کند، با استراتژی حذف موارد ناخالص از خود، تفسیر خود را تبرئه سازد و این شکل از تطهیر تا آنجا پیش می‌رود که دیگر مفاهیم گذشته‌اش را از دست می‌دهد. ازدواج شاید به ابژه‌هایی تبدیل شده؛ که در حال از دست رفتن است و نماد ارزش‌هایی است، که حتی وجود آنها نیز محل تردید است. این نوع نگاه به ابژه از دست رفته، با آرمانی کردن گذشته و پالودن تمام ناخالصی‌ها از آن صورت می‌گیرد.

پریا ۲۷ ساله :

«ازدواج فی نفسه چیز خوبیه چون در هر صورت زندگی آدمو تو مسیر جدیدی قرار میده مثل تمام تصمیمایی که آدم تو زندگیش میگیره ازدواجم اگه با عقل و منطق صورت بگیره یعنی یه انتخاب درست باشه آدم تمام جنبه هارو بسنجه، عجله نکنه، با فکر باز و با هدف و انگیزه تصمیم بگیره یعنی اینجوری فکر نکنه که حالا دیگه تو این سن باید ازدواج کرد و اگه ازدواج نکنی بعدها مشکلات زیادی پیش میاد واسه ازدواج مثلا سنت میره بالا سختگیرتر میشی نمیتونی خوب انتخاب کنی نه اصلا اینجوری نیست.»

(۲) الگو و تفسیر دیگر از ازدواج در زیست‌جهان زنان الگو مدرن می‌باشد، در زیست‌جهان زنان مدرن مفاهیمی چون «حق انتخاب»، «آزادی» و «استقلال» مفاهیمی بنیادین در آگاهی زنان نسبت به پدیده‌ی ازدواج می‌باشد. برای این الگو از زیست جهان، ازدواج به عنوان یک مرحله از زندگی زنان در کنار سایر مراحل قرار گرفته، که لوازم و ابزارهای خاص خود را نیاز دارد، این الگو در دنیای امروزه تلاش کرده، تا بتواند جایگاه خود را در زیست‌جهان زنانه پیدا کند. در دنیای مدرن و در دهه‌های اخیر دیگر سرنوشت زن و خوشبختی او فقط با ازدواج در سنین پایین تعریف نمی‌گردد؛ و زنان خود را در یک دنیای محدود نمی‌یابند. معانی ازدواج در تفسیرهای مدرن نیز با نوعی تناقض همراه است، ازدواج به شکل مدرن به نمادی برای از بین رفتن ارزش‌های گذشته تبدیل شده، که تأکید بر بعد جسمانی ندارد. هرچند هویت فرهنگی نقش مهم دارد و همین هویت فرهنگی نیز این

قابلیت را دارد در عصر رسانه‌ها بر روی مصرف فرهنگی افراد اثرگذار باشد (عزیزپوران و مرادی، ۱۴۰۰) مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که هیچ یک از این تفسیرها صرفاً حول یک معنای مشابه سامان نمی‌یابند، و در این الگوها نیز تفاسیر متفاوتی وجود دارد. اما نکته‌ی قابل توجه این است؛ که بایستی رابطه‌ی بین این الگوها و تفسیرها را رابطه‌ایی دو سویه در نظر گرفت. در واقع توصیفی متفاوت است که از طریق معنابخشی آزادی افراد به پدیده‌ی ازدواج در آگاهی و فهم افراد کسب خواهد شد.

فرشته ۳۱ ساله :

«ازدواج یک مرحله از زندگی افراد هستش، که ابعاد مختلفی داره، مثلاً احساسات در این انتخاب نقش پررنگی میتونه داشته باشه، اما علاوه بر احساسات باید با عقل و منطق پیش بره، و به انتخاب درست باشه فرد تمام جنبه‌هارو بسنجه.»

برای مثال مفهوم استقلال (فردی و اجتماعی) و حق انتخاب در الگوی مدرن ازدواج به عنوان مفاهیمی اساسی مورد توجه است، اما در تفسیر سنتی، ازدواج در رابطه با مفاهیم سنت و سن معنا می‌شود. در رویکردهای مدرن مفاهیم کاملاً متفاوت است، با توجه به این مفاهیم، تفسیر زنان در مورد مفهوم ازدواج، در مصاحبه‌ها شامل ابعادی است که از طریق خانواده‌ها، به شکلی متفاوت افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آنها را فرامی‌خواند. در این تفسیرها "استقلال" مفهوم اساسی می‌باشد، که خود استقلال نیز دارای ابعاد عینی و ذهنی می‌باشد؛ این الگو نگاهی متفاوت نسبت به ازدواج دارد و دارای تجربه‌ای کاملاً متفاوت است. معنای مدرن ازدواج در بیشتر مواقع خود را در مقابل و در ضدیت با الگو سنتی می‌داند و به ظاهر مبانی معنایی و تفسیرهای متفاوتی دارد، اما در واقع اینگونه نیست، ازدواج باید باعث بالا رفتن منزلت و شأن خانواده شود، ازدواج باید از نظر خانواده پذیرفته باشد. در بسیاری از این تفسیرها تثبیت موقعیت خانواده به عنوان مقوله اساسی ازدواج از اهمیت بالایی برخوردار است.

فائزه ۲۲ ساله :

«راستش من همیشه دوست دارم ازدواج کنم ازدواج به نظرم خیلی خوبه اینکه به خانواده داشته باشی عالیه ولی خب باید حتما خانوادم قبولش کنن و در شأن خانوادم باشه من نمیتونم با هر کسی زندگی کنم.»

کانون اصلی نزاع میان تفسیر سنتی و مدرن تقابل نگرش افراد به مفهوم ازدواج است، که تا حدّ زیادی متأثر از رویکرد نوگرایی و سنت‌گرایی است. با نگاهی گذرا به متن مصاحبه‌ها می‌توان عناصر نگرش سنتی به ازدواج در تفکر زنان را به سادگی در قالب تکرار واژه‌های سن، مذهب، مایه‌ی خوشبختی و امنیت پیدا کرد. الگوهای مدرن در شکل نوینی از مدرنیته ظهور کرده است. در این نوع رویکرد ازدواج با قرائتی جدید به میدان آمده است و متن‌ها به وضوح قرائتی متفاوت از سنت و مذهب را در رابطه با امر ازدواج آشکار می‌کنند. در واقع در تفسیر سنتی سعی می‌شود، نوعی سازگاری میان آزادی و ازدواج ایجاد شود. رویکرد سنتی تلاش می‌کند با حفظ مبانی دینی و عرفی در قالب سنت به مسئله ازدواج زنان توجه کند، آن بخش‌هایی از عرف را برجسته کند، که با ازدواج سازگاری بیشتری دارند و از مفاهیم مهم در پدیده‌ی ازدواج بودند؛ اما مفهومی که یکی از محورهای اصلی الگوی تفسیر مدرن را شکل می‌دهد استقلال است. مصاحبه‌ها همچنین در بردارنده‌ی نوعی بینامتنیت هستند، که حاصل ترکیب شیوه‌ی گفتاری دینی با شیوه‌ی گفتار مدرن است.

۲. خیانت

در مورد پدیده‌ای چون خیانت همه چیز از نگاه زنان به صورت یک شکل واحد دیده نمی‌شود، زیرا آگاهی زنان مختلف یک ذهنیت منفرد نیست. در زیست جهان زنانه خیانت بیش از هر چیز مربوط می‌شود به رویارویی آگاهی و ذهنیت کسانی که به آنها خیانت می‌شود. در پدیده خیانت نیز دو الگوی تفسیری وجود دارد: (۱) الگوی سنتی و (۲) الگوی مدرن. امروزه رویکرد سنتی زنان تا حدودی دچار استحاله شده و همه چیز در یک تفاوت فرهنگی و درک متقابل از جانب دیگری (مردان) برای زنان پیش می‌رود. چون هر سوژه برداشت خاصی از مفهوم خیانت به ویژه خیانت در زندگی مشترک دارد، در ایران معاصر زنان به عنوان سوژه‌هایی متفاوت مفاهیم "خیانت" را با دلالت‌های گوناگون بکار می‌برند و همواره بر سر این که معنای منتسب به آنها چیست،

یا چه باید باشد، اختلاف نظر دارند. رویکردهای اجتماعی و فرهنگی فعال در صحنه‌ی زندگی روزمره زنان سعی می‌کنند، این مفاهیم را به گونه‌ای تعریف کنند؛ که با نظام معنایی آنها سازگار باشد؛ برای نمونه، زنان با الگوی زیست‌جهان سنتی در جامعه مفهوم خیانت را، مطابق نظام معنایی خود، که بر اساس عفت و پاکدامنی زن است، به صورت عرفی و دینی تعریف می‌کنند، ولی زنان با تفسیری مدرن بر اساس انسانیت (مشروعیت بخشی از پایین به بالا) خیانت را غیر دینی می‌دانند. اینکه چه چیزی و چه کاری خیانت محسوب می‌شود و برای زیست‌جهان‌های مختلف با جهان فرهنگی مختلف چه معنایی دارد؛ در فرایند ساختاری آن مشخص می‌شود.

شهرین ۵۰ ساله :

«زن زنه و مرد مرد والا، زنان هیچ وقت نمیتونن کارایی که مردا میکنن رو انجام بدن بنظرم خیانت بده ولی برای زنا خیلی زشته زنی که خیانت بکنه اصلا نباید دیگه اسمشو نیار.»

پدیده‌ی خیانت به خودی خود چند معنایی است یعنی در نزد هر گروه از زنان معنای خاص خود را دارد، مثلاً عده‌ای ارتباط با جنس مخالف بیرون از چارچوب زناشویی، برخی رفتارهای غیراخلاقی را خیانت و گاهی اوقات دروغ گفتن به طرف مقابل را خیانت حساب می‌کنند، اما اکثریت قریب به اتفاق زنان با الگوی زیست‌جهان سنتی رابطه داشتن خارج از چارچوب زناشویی را خیانت تعریف می‌کنند. آگاهی زیست‌جهان سنتی از خیانت در مصاحبه‌ها به‌طور مشخص، شامل ابعادی است؛ که از طریق خانواده‌ها و جامعه‌ی سنتی پدرسالار، به شکلی هژمونیک افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آنها را فرامی‌خواند. بر اساس زیست‌جهان سنتی بازنمایی شده در مصاحبه‌ها مفهوم زن، با مفاهیمی چون "پاکدامنی"، "با خدا بودن"، "متعهد بودن" هم‌ارز دانسته می‌شود، در این نوع الگو هویت زن با وجود تمام مفاهیمی که در فضای زیست‌جهانی سنتی وجود دارد، با مفهوم اساسی "پاکدامنی" تعریف می‌شود؛ بطور واضح و مشخص هژمونیک بودن این مفهوم در میان زنان به چشم می‌خورد. بیشتر زنان این هویت خود را با مردانی که در زندگی‌شان وجود دارند تعریف می‌کنند نه بصورت هویتی مستقل.

مهناز ۲۴ ساله :

«من به هیچ عنوان این کار را نمیکنم راستش وقتی فکر میکنم اگه کسی متوجه بشه بعد پدرم یا دادشم بفهمه خیلی زشته یه جورایی برای اونا خیلی سخت‌تره تا خودم چون نمیگن مهناز میگن دختر فلانی یا خواهر فلانی پس هیچ وقت اینکارو نمی‌کنم.»

در تحلیل مصاحبه‌ها مشخص است که، زیست‌جهان و میان‌ذهنیت دو مفهوم به هم پیوسته‌اند و کیفیت انضمامی میان‌ذهنیت خصلت زیست‌جهان سوژه‌ی مدرن است، که در این انضمام، بعد ذهنی سوژه با بعد ذهنی دیگری در تعامل و تبادل قرار می‌گیرد و تجربه‌ی زیسته زنان از خیانت صرفاً تلاقی ذهنیت خود زنان نیست بلکه محصول تعامل و تبادل ذهنیت دیگری و عینیت‌هاست. تفسیر و آگاهی زنان از پدیده‌ی خیانت از طریق این انضمام به فهم مشترک و در نتیجه ساخت دنیای ذهنی می‌رسد. همیشه اولین قدم برای تحلیل اجتماعی پدیده خیانت در دنیای ذهنی و زیست‌جهان، شامل شناسایی ذهنیت‌های متفاوت است، که با هم رابطه‌ای غیریت‌سازانه برقرار کرده‌اند.

لادن ۳۰ ساله :

«راستش قدیم مردا راحت هر کاری می‌کردن براشونم مهم نبود چون کسی ازشون توضیح نمیخواست ولی الان خیلی بهتر شده زن‌ها یه چیزایی از حق و حقوق خودشونو فهمیدن و جلو مردا کم نمیارن.»

زنان در الگو زیست‌جهان مدرن نابرابری در بین زنان و مردان را به چالش می‌کشند و سعی در رفع این نابرابری دارند. از دیدگاه فردی، تصور زنها با الگوی سنتی جامعه همیشه این بوده است که در صورت خیانت و ایجاد رابطه‌ی جنسی با فردی دیگر، تمام معنویات، اعتبار، اصالت وی به عنوان یک دختر یا زن از بین می‌رود. با توجه به تجربه‌ی زیسته زنان میتوان گفت، طیف وسیعی

از مفاهیم در افزایش احتمال خیانت در خانواده‌ها و از جانب هر دو طرف مؤثر است. نوع ازدواج (اعم از سنتی، دانشجویی، همکاری و دوستی خیابانی)، سطح تحصیلات زن و شوهر، محل سکونت، اعتقادات مذهبی، شرایط مالی، اشتغال زنان، از بین رفتن هیجان در زندگی زناشویی و ظهور رسانه‌های نو و شبکه‌های اجتماعی نمونه‌هایی از این دست به شمار می‌آیند. تقابل با این موضوع و واکنش در برابر آن از جانب هر کدام از این الگوها متفاوت است. اعتقادات دینی و تربیتی مفهومی مهم در فهم خیانت به حساب می‌آید، به ویژه در الگوی سنتی زنان. زیست‌جهان زنان به عنوان یک فرایند ناگزیر به داشتن مرکز است، آنچه هویت زن مدرن و زیست‌جهان او را به صورت مبنایی پایه‌گذاری می‌کند من است، من همان عامل و عاملیت به انقیاد آورنده‌ی بعدهای ذهنی و عینی حاضر در زیست‌جهان است؛ بنابراین دنیای میان‌ذهنی زیست‌جهان زنان مدرن دنیای وابسته به من است. چیزی که در زیست‌جهان سنتی زنان نسبت به پدیده خیانت دیده نمی‌شود و همیشه ذهنیت آنان منوط به تفسیر و معنای دیگری است و شیوه‌ی هویت‌یابی در زیست‌جهان سنتی زنان و همچنین مرکزیت زیست‌جهان هم‌چنان در اختیار دیگری تعریف می‌شود.

پریا ۲۸ ساله:

«اصلاً نمیتونم کسی که خیانت میکنه رو نه درک کنم و نه ببخشم تحت هیچ شرایطی همچین چیزی برام غیرقابل تحمله چون نمیتونم به کسی که خیانت کرده اعتماد کنم هیچ وقتم این کارو نمی‌کنم چون در این صورت به خودمم توهین کردم به شخصیت خودم ظلم کردم به نظرم تو زندگی مشترک میشه از خیلی چیزها چشم پوشی کرد ولی از خیانت به هیچ عنوان.»

۳. قدرت زنان

در زیست‌جهان زنانه؛ قدرت برای گروه‌های مختلف زنان با فرهنگ‌های خاص معنای متفاوتی دارد، قدرت در خانواده در دنیای معاصر همچون سایر نهادهای جامعه در معرض تغییرات فراوان قرار گرفته است. افزایش آزادی‌های فردی زنان در زمینه‌های مختلف و همچنین قدرت تصمیم‌گیری آن‌ها در عرصه‌ی خانواده و حتی جامعه از نتایج این تغییرات در عصر حاضر است. برای مطالعه‌ی قدرت و تجربه‌ی زیسته‌ی زنان از قدرت، طیف متنوعی از مفاهیم چون تصمیم‌گیری درباره امور خانه، فرزندان، مسائل شخصی خود زن تا درآمد و تحصیلات مورد استفاده قرار گرفت، در الگوی سنتی فرض انتخاب این نشانگرها بر این بود که فرد تصمیم‌گیرنده در مورد این که مثلاً آیا قدرت انتخاب در مورد مسائل شخصی مثل نوع لباس و حتی رنگ لباس خود، و یا اینکه بچه‌ها به کدام مدرسه بروند، آخر هفته را با کی و کجا بروند، نشاندهنده این بود که زن از قدرت در خانه و درون خانواده برخوردار است یا نه. در کنار این مفاهیم برخی مفاهیم دیگر در قدرت زنان در خانواده نیز دارای اهمیت بودند مانند؛ سن، یا شاغل بودن. اما در الگوی مدرن مقولات دیگر که بیشتر انتزاعی هستند همانند: ضریب هوشی زن، ظاهر زیبا و سیاست داشتن به معنای عامیانه‌ی آن در حوزه قدرت زنان نقش مهمی داشتند، این مفاهیم در کسب قدرت برای زنان مهم‌اند. علاوه بر این؛ در این الگو هر نوع اعمال قدرت غیرمستقیم و به تعبیری لطایف الحیل زنانه را ابزاری برای قدرت بخشیدن به هویت و شخصیت خود می‌دانند.

حمیده ۲۳ ساله :

«اینکه زن دستش تو جیب خودش باشه خیلی مهمه؛ اشتغال واسه زن منبع قدرت مهمیه، البته خودشم باید اینو باور داشته باشه که یه آدم مستقل و قدرتمنده.»

بدریه ۴۵ ساله :

«من که تو زندگی اولم فقط یه برده بودم از قدرت که اصلاً نباید حرفی بزنی ولی این شوهرم خیلی خوبه خیلی احترامم و داره کاری بهم نداده آزادم واقعاً واسه کارام میتونم خودم تصمیم بگیرم در همه حال هوامو داره همیشه ازم دفاع میکنه من سعی میکنم تمام محبتاشو جبران کنم.»

در هر دو الگو معمولاً دستیابی زنان به قدرت (به صورت غیرمستقیم)، از طرف مردان و با موافقت آنان صورت می‌گیرد. تا زمانی که زنان در چارچوب‌های ساخته شده‌ی فرهنگ پدرسالاری دست به اعمال قدرت بر روی افراد ضعیف‌تر خانواده می‌زنند مخالفتی با "مشارکت" آنان وجود ندارد. این روش در واقع شیوه‌های غیرمستقیم است که بیشتر از زنان به عنوان حافظ منافع سایر افراد خانواده و جامعه، استفاده می‌شود تا انتقال قدرت به خود زنان باشد. زن در زیست‌جهان سنتی؛ خود و قدرتش را در محیط خانواده تعریف می‌کند که مبنای اصل هویت خود را از خانواده می‌گیرد. بنابراین در این الگو مدارج و نقش‌های اجتماعی در برابر معیارهای زنانگی در خدمت خانواده (خانه داری، زیبایی و...)، کمرنگ می‌شود و عنوان فرعی می‌گیرد.

آیدا ۴۰ ساله :

«من حس میکنم خیلی قدرت دارم تو خانواده شوهر و بچه‌ها بدون اجازه و مشورت من آب نمیخورن، خب زن باید سیاست داشته باشه با رفتارش اعتماد اطرافیانشو جلب کنه.»

شکوفه ۳۲ ساله :

«من یه جورایی باید به خاطر بچه‌ها کوتاه بیام، البته خانوادگی خود من هم تاحدودی همین جورین مثلاً اگه من با شوهرم دعوا بشه سر همین بیرون رفتن، محدود شدن اگه قهر کنم برادرم میگه آخه این قهر کردن داره چه کاریه تو کردی.»

جامعه‌ی ایرانی به‌طور سنتی جامعه‌ی مردسالار بوده و همین جایگاه و نقش زنان را در خانواده و جامعه متأثر ساخته است (عنایت و دیگران، ۱۴۰۰). تغییرات اجتماعی دنیای مدرن با ایجاد تغییر در معنای مربوط به نقش‌های اجتماعی زنان به دگرگونی در منبع قدرت در خانواده‌ها انجامیده است و تا حدی شرایط زیست‌جهان سنتی را متزلزل ساخته و در جست‌وجوی هرچه بیشتر برابری قدرت میان زن و مرد است اما باز نتوانسته با رویکرد سنتی رقابت کند و نظام پدرسالاری همچنان بر سیطره‌ی قدرت در جامعه و در شهر سنت‌زده‌ای چون کرمانشاه قرار دارد. اظهارات بسیاری از مصاحبه‌شوندگان حاکی از این است که، تبعیت از هنجارهای سنتی روابط زن و مرد در مواقعی که سوءاستفاده از قدرت وجود ندارد کاملاً طبیعی به‌نظر می‌رسد و اصولاً در چنین الگوهای سنتی از خانواده، قدرت برای زنان مشروع است. می‌توان گفت به‌طور کلی زنان از قدرت تصمیم‌گیری نسبتاً بالایی در خانواده برخوردار نیستند و بیشتر مواقع عدم مالکیت، وابستگی اقتصادی و ... بر این مسئله تأثیر دارد، البته فرهنگ بومی هم بی‌تأثیر بر این مسئله نبوده، در این فرهنگ بومی اشتغال زنان از جمله منابع مهمی است که بر قدرت زنان در خانواده تأثیرگذار است. براساس داده‌های بدست آمده، زنان شاغل، فارغ از هر سطحی از منزلت شغلی و یا هر میزان درآمد، از زنان خانه‌دار قدرت تصمیم‌گیری بیشتری در خانواده دارند.

نازنین ۴۵ ساله :

«من هیچ قدرتی ندارم چون از نظر مالی به شوهرم وابستم، مطمئنم اگه از نظر مالی تامین بودم خیلی راحت واسه خودم تصمیم می‌گرفتم.»

زنان در مصاحبه‌ها از نوعی قدرت به نام قدرت انتقالی بیش از هر چیزی صحبت می‌کنند، قدرتی که با بالا رفتن سن، بزرگ شدن فرزندان به عنوان حامی، داشتن فرزند پسر بدست می‌آید، برای زنان داشتن فرزند به ویژه فرزند پسر منبع قدرت مهمی است. زنان در امور مربوط به نقش‌هایی چون تربیت فرزندان، رسیدگی به امور آنان و همچنین خرید وسایل و لوازم خانه احساس می‌کنند که از قدرت تصمیم‌گیری متوسطی و گاه‌اوقات بالایی برخوردارند.

مهناز ۲۹ ساله :

«زن باید تحمل داشته باشه معلومه اوایل زندگی قدرتی نداری ولی بعدش بخصوص وقتی بچه دار میشی قدرتمندتر میشه. چون بچه‌ها رو تو تربیت میکنی پس اونا از حامیان اصلی تو میشن دیگه.»

زنان در الگو زیست‌جهان مدرن بیشتر اوقات به خاطر پایگاه اقتصادی بالای خانواده از قدرت بیشتری در خانواده برخوردارند. این زنان به دلیل داشتن پایگاه فرهنگی و اجتماعی خاص، تحصیلات و شاغل بودن از قدرت بیشتری در خانواده برخوردارند. برای

این زنان سرمایه‌ی فرهنگی به عنوان منبع اصلی قدرت است، هرچند که در زیست‌جهان سنتی این مسئله از اهمیت اندکی برخوردار است، شاید به دلیل فقدان چنین سرمایه‌ای. زنان با الگوهای سنتی دارای قدرت زیادی در خانواده نیستند، اما با افزایش سن و داشتن فرزند پسر به مرور قدرتی به نام قدرت انتقالی را بدست می‌آورند. پدیده‌ی قدرت زنان در الگوی سنتی رویه‌ی خود را در قبال دیگری شکل می‌دهد. در این پدیده است که نوع نگاه به دیگری تغییر یافته است و از برچسب‌زنی‌ها صحبت می‌شود. به عبارت دیگر آن به سمت درک تفاوت‌های فرهنگی و نسبی‌گرایی فرهنگی پیش می‌رود، به گونه‌ایی که در پاسخ‌های پاسخگویان ما با تقابلات دوگانه این یا آن (من/ فرزندانم، من/ همسر و ...) مواجه هستیم. نگرش‌ها به سمت یک دیدگاه دیالکتیک‌تر پیش نمی‌رود و تفاوت‌ها مطلق و ذاتی انگاشته می‌شوند، در نتیجه همین نگاه مطلق‌گرایانه است، که روابط دیگر به صورت تضاد و تقابل مطلق است، در همین الگو است که می‌توان تفاوت‌ها را فهمید و این تفاوت‌ها را برداشت به این معنا که؛ آنها را در چارچوب بزرگتری نگاه کرد که می‌توانند لزوماً رابطه‌ای تقابلی نباشد. از این رو در زیست‌جهان این گروه از زنان، داشتن قدرت برای زن به عنوان یک ضرورت تلقی نمی‌شود برعکس مرد، اما در زنان با الگوی مدرن با نگرشی متفاوت، قدرت برای زن محترم شمرده می‌شود.

۴. تعریف زن و ویژگی‌های آن

تعریف زن در ایران و به‌ویژه در اجتماع سنتی در میان افراد و شهروندان شهر کرمانشاه مانند دیگر پدیده‌ها و حتی بیشتر از آن‌ها تابع الگوی سنتی است. ویژگی‌هایی یک زن خوب را، الگوها و تفاسیر سنتی تعیین می‌کنند، با این وجود، در میان گروهی از زنان که بسیار معدود می‌باشند؛ تعاریف متفاوت دیگری نیز وجود دارد، که گاه مستقل و گاه در مقابل این رویکرد سنتی قرار می‌گیرد. این تعاریف بسیار نادر و محدود هستند، تعاریفی که حتی گاهی در جهان فرهنگی زنان فرهیخته نیز طرد می‌شود. یکی از مهمترین و مرکزی‌ترین مفاهیم در الگو سنتی زنانه، مفهوم زنانگی است. زنان معتقدند زن در هر حالت باید زنانگی خود را حفظ کند، در هر موقعیت و شرایطی که باشد متاهل یا مجرد، جوان یا مسن. از دیدگاه آنان این زنانگی هم جنبه‌هایی درونی و هم بیرونی دارد جنبه‌های بیرونی زنانگی به ظاهر زن، طرز لباس پوشیدن و رفتار و اعمال او بستگی دارد؛ به‌ویژه در دنیای مصرفی امروز این جنبه بیش از پیش حائز اهمیت شده، زنانگی درونی به طبیعت، نگرش و به نقش زن مربوط می‌شود. با توجه به داده‌های بدست آمده، اکثر زنان از گروه‌های متفاوت و با جهان‌های فرهنگی و اجتماعی، تا حدی خود را به صورت مشابه توصیف می‌کنند. زنان در وجود خود احساس‌های مبهم بسیار زیادی می‌بینند؛ زن خود را در قلمرو خانه و خانواده زندانی می‌داند، اما معتقد است در این دنیا، نیروهایی وجود دارد که اگر زن با آنها متحد و هماهنگ شود می‌تواند صاحب قدرت زیادی گردد.

مریم ۲۸ ساله :

«زن موجود حساس و احساساتی زودرنجه زود ناراحت میشه ولی چیزی تو دلش نمی‌مونه زن باید با سیاست زندگیشو پیش بره زن نباید کامل خودشو واسه شوهرش رو کنه و بشناسونه همیشه باید به روی وجودشو و زندگیشو حفظ کنه فقط واسه خودش و با سیاست زنانه پیش بره همیشه زن خوب باید زندگی خانوادگیشو به بهترین نحو حفظ کنه کوتاهی نکنه.»

بنابراین، الگوی سنتی تعریف زن با مفاهیم خاص خود غلبه بیشتری در زیست‌جهان زنانه دارد، تعریف زن در الگوی سنتی حول مفهوم مرکزی عدم‌تغییر در روند نقش‌های زنانه و سیاست‌های زنانه شکل گرفته است. بر اساس این الگو، مفاهیم سنت، عرف و سیاست‌های زنانه جایگاه ویژه‌ای دارند.

آزاده ۲۲ ساله :

«زن خوب زنیه که همیشه زیبا به نظر برسه یعنی به خودش، لباس پوشیدنش و.. خیلی برسه چون همین چیزا زندگی زنو می‌سازه یا خراب میکنه اینجور زنا همیشه حرفشون برد بیشتری داره نه کارای بزرگ و قلمبه و سلمبه.»

تعریف زن در زیست‌جهان زنانه متأثر از رویکرد سنت‌گرایی و نوگرایی است. با نگاهی گذرا به متن مصاحبه‌ها می‌توان عناصر الگوی مدرن تعریف از زن در تفکر زنان را به سادگی در قالب تکرار واژه‌های داشتن استقلال در زندگی و شاید بی‌ارتباط بودن زن ایده‌آل با خانه‌داری پیدا کرد.

ندا ۲۷ ساله :

«زن باید تو زندگیش سعی کنه خودشو دوست داشته باشه، اولویت شخصیت و شعور خود زنه بعد چیزای دیگه بنظر من زن

باید سعی کنه به زندگی مستقل واسه خودش داشته باشه تا بتونه احساس لذت و رضایت کنه.»

الگوی مدرن نیز در شکل نوینی از شرع و سنت ظهور کرده است. این الگو در مورد زن و ویژگی‌های خاص آن با قرائت جدیدی از سنت به میدان آمده است؛ مفاهیم مهمی در این نوع زیست‌جهان، آگاهی جدیدی در تجربه زیسته‌ی زنان شکل داده، یکی از مفاهیم اصلی آن سیاست‌های زنانه است، این مفهوم هر چند در الگوی سنتی نیز وجود داشته، اما در الگوی مدرن معنای کاملاً متفاوتی دارد. الگوی مدرن سنت را پذیرفته، در نتیجه بهترین راه ممکن برای هژمونیک ساختن خود تلاش برای ارائه تفسیری متفاوت از سنت می‌داند. در این راستا الگوی مدرن سعی می‌کند سنت را بپذیرد، ولی در عین حال تفسیری از آن ارائه دهد، که تغییردهنده‌ی آگاهی زیست‌جهان سنتی باشد و در عین حال سازگاری بیشتری با مفاهیمی چون تغییر، زنانگی، سیاست زنانه داشته باشد. گروه‌های مختلف زنان در این زمینه بسیار در هم ادغام شده‌اند و تفاوتی بارز در نگرش آنان نسبت به زن وجود ندارد. اگر زیست‌جهان مدرن را در روند خاص آن بازنشاسی نکنیم؛ ممکن است این الگو را الگویی متفاوت بدانیم و می‌توان حتی متقابل در برابر زیست‌جهان سنتی دانست. اینکه سر حد یک زیست‌جهان چیست و یا به عبارت دیگر آیا می‌توان منشاء خاصی برای یک الگو قائل شد و آن را شناسایی کرد، از موضوع این پژوهش خارج بود، اما می‌توان به شناسایی این امر پرداخت که یک زیست‌جهان از چه زمانی توانسته است؛ هژمونی خود را تا حدی مسلط کند. از این رو مؤلفه‌های الگوی سنتی در مورد زیست‌جهان زنانه، که بدون شک ریشه در فرهنگ و سنت اجتماع مورد مطالعه دارد، از دهه‌های پیش، هژمونی خود را مسلط ساخته است. مفاهیم و معانی الگوی سنتی، به شکل بسیار ماهرانه‌ای توانسته خود را در حوزه‌های مختلف زیست‌جهان زنانه جای دهد. این معانی که ریشه در فرهنگ و عرف شهر کرمانشاه دارد، بسیار هژمونیک هستند. زیست‌جهان زنانه، موضع‌اش را در طول زمان تعدیل کرده و تا حدی تغییر یافته؛ خود را با شرایط تطبیق می‌دهد. به همین دلیل نگاه انعطاف‌پذیرتری به زن نشان می‌دهد. این تغییرات، نتیجه‌ی تغییر در مواجهه با رویکردهای متفاوت دیگر است؛ زن در زیست‌جهان سنتی در دهه‌های اخیر دچار نوعی مالیخولیا شده و از طریق نوعی هیستری وارد شکل جدیدی از این دنیا، می‌شود. در واقع در زیست‌جهان سنتی زنان به عنوان سوژه در عرصه‌ی نمادین از طریق نامی که می‌یابند جایگاه مشخصی را مثلاً -یک مادر وفادار- اشغال می‌کنند؛ این نام باعث می‌شود که زن در الگوی زیست‌جهان سنتی بتواند خودش را بازنشاسی کند و دیگران نیز او را از این طریق بشناسند؛ اما در حقیقت دیگری جایگاه سوژه را اعلام می‌کند، با گذشت زمان زن با مازاد جایگاهی که در عرصه نمادین دارد روبرو می‌شود و هیچ‌گاه نمی‌تواند به معنای عمل دیگری پی ببرد. بنابراین زن در این رویکرد از پرسش هیستریک "چه می‌خواهی؟" طفره می‌رود؛ اعتماد سوژه به دیگری همان فانتزی سوژه در زیست‌جهانش می‌باشد، در چنین زمانی است که زن دچار هیستریک و یا به معنایی بحران می‌شود که ابژه خود را از دست رفته می‌بیند، که اصولاً با گذشت زمان و رسیدن زن به سنین پنجاه سالگی به بالا اتفاق می‌افتد. به همین خاطر چنین استیضاحی در دوره‌های بعدی زندگی زن و زمانی که فرزندان بزرگ می‌شوند نه تنها پایان نمی‌پذیرد بلکه به صورت نوعی ماتم و در شکل حاد آن به شکل نوعی مالیخولیا خود را نشان می‌دهد.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

سعی مطالعه حاضر بر آن بود که تصویری از زیست‌جهان زنان شهر کرمانشاه ارائه دهد. تجربه‌ی زیسته نه تنها تجارب و تعاملات اجتماعی ما را به عنوان موجوداتی اجتماعی تعیین می‌کند بلکه توانایی ما برای شناختن خویش به عنوان افراد و کنشگران اجتماعی و عاملان تغییر را نیز ساختار می‌بخشد، بنابراین بر اساس شرایط اقتصادی و اجتماعی زندگی زنان کرمانشاه نقاط عطف زیست‌جهان آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت و سعی شد به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود: زیست‌جهان (تجربه‌ی زیسته) زنان شهر کرمانشاه چگونه شکل می‌گیرد؟ آیا زنان زیست‌جهان یکسانی دارند؟ در این زیست‌جهان مفاهیم و تعبیر یکسانی حاکم است یا با توجه به مؤلفه‌هایی نظیر سرمایه‌ی اجتماعی و اقتصادی و شرایط زندگی هر فرد، تجربه‌ی زیسته و زیست‌جهانی متفاوت همراه با مفاهیم خاص شکل گرفته؟ در مسیر این پرسش‌ها در مطالعه‌ی حاضر، زیست‌جهان زنان در چهار قلمرو ازدواج، خیانت، قدرت و تعریف از زن مورد مطالعه قرار گرفت و دیدگاه زنان در چهار حوزه‌ی مذکور در دو الگوی سنتی و مدرن شرح داده شد. با توجه به اینکه بیشتر پژوهش‌های پیشین بر بعدی خاص از زیست‌جهان تاکید کرده بودند، در مطالعه‌ی حاضر - ضمن آموختن از پژوهش‌های پیشین - تلاش شد ابعاد مختلف زیست‌جهان زنان مورد مطالعه قرار گیرد. این مطالعه به روش کیفی انجام شد و با پیگیری پرسش‌های پژوهشی خود از طریق فنون مصاحبه، سعی شد تصویری از زیست‌جهان زنانه در شهر کرمانشاه، با کنکاش در تجربه‌ی زیسته افراد مورد مطالعه ارائه شود. زیست‌جهان فضایی است که معنی کنش‌های افراد در آن تولید و قابل فهم می‌شود، بنابراین برای درک بسیاری از مسائل گروه‌های مختلف چون زنان باید به زیست‌جهان و آگاهی آن‌ها به این دنیا و مفاهیم غالب در آن توجه کرد. زنان سنتی شهر کرمانشاه اصولاً زیست‌جهانی شبیه به هم یا نزدیک به هم در چهار مؤلفه مذکور را تجربه کرده بودند و از درون همین زیست‌جهان درباره‌ی چیزهای مختلف در جهان عینی، جهان اجتماعی یا جهان ذهنی به آگاهی، تفاهم و تعریف خود دست یافته‌اند و زیست‌جهان آنان در قالب معانی مشترکی شکل گرفته که در بیشتر موارد به صورت آگاهانه نیست. گرچه در بیشتر موارد مؤلفه‌های مفاهیم پدرسالارانه در زیست‌جهان زنان رخنه کرده و آن را تحت تأثیر خود قرار داده است، اما با وجود این؛ در دنیای مدرن و با ورود تکنولوژی و مؤلفه‌های متناظر آن به جامعه و وارد شدن زنان به عرصه‌های مختلف علمی و اجتماعی، زیست‌جهان زنان گسترش یافته است. اما با وجود رویکردهای پدرسالارانه به راحتی نمی‌توان گفت چیزی به نام زیست‌جهان زنانه آن هم به طور ناب در شهر کرمانشاه و به شکلی متمایز وجود دارد، بلکه باید با نوعی مسامحه از آن نام برد. ظاهراً، زنان در سایه‌ی دنیای مدرن و مصرفی امروز احساس بهتری نسبت به زندگی روزمره و زیست‌جهان خود دارند، آنان حس آزادی بیشتری دارند، هر چند این نوع آزادی بصورت خاص از جانب جامعه سنتی محدود می‌شود. عرف و ساختار جامعه زنان را با نظارت و نوع خاصی از مشروعیت به عرصه‌ی خصوصی که همان خانه و خانواده باشد، می‌کشاند و آنان را موظف به پایبندی به برساخت‌های حقوقی و فرهنگی می‌کند. در این میان زنانی نیز وجود دارند که زیست‌جهان متفاوتی را تجربه می‌کنند و در الگوی مدرنی از زیست‌جهان به نوعی دیگر از آگاهی دست می‌یابند؛ آنان سعی دارند از قید و بندهای سنتی و عرفی حاکم رها شوند و بقول هابرماس سعی دارند آن عناصری که سیستمی شده‌اند را مجدداً زبانی کنند، به عبارتی می‌خواهند کنش‌های روزمره را در زیست‌جهان زنانه از سلطه‌ی سیستم و ایدئولوژی غالب برهاند و به قلمروی ارتباطی برسازند. در حقیقت این زنان سعی دارند از طریق زبان به دنیای دیالوگی در حوزه‌ی عمومی و اجتماعی جامعه وارد شوند و در دنیای مونولوگی محبوس نباشند. با توجه به ظاهر زنان و در ظاهر امر، زنان امروزه بیشتر زنانی مدرن با ویژگی‌های مدرنیته در شهر ظاهر می‌شوند و آزادی بیشتری در خود می‌بینند و به نظر می‌رسد، قدم‌هایی به جلو برداشته، اما بیشتر این قدم‌ها واقعی بنظر نمی‌رسند، بلکه این‌گونه نمایش داده می‌شود که واقعیست. در زیست‌جهان زنان شهر کرمانشاه نوعی بازتولید اجتماعی خاص در حوزه‌ی تعریف از خود وجود دارد که خود زنان نقش بسیار پررنگی در آن ایفا می‌کنند، زنان در زندگی روزمره خود نقش‌های خاصی را که برایشان تعریف کرده‌اند می‌پذیرند، و آن را بازتولید می‌کنند. زنان باورهایی دارند که به طور مداوم به دنیای آنان تزریق می‌شود؛

باورهای عمومی چون ضعیف بودن، حيله‌گر بودن، اغواگر بودن و سياست داشتن در زندگي. زنان حوزه‌ی خانه و خانواده را بيش از هر حوزه ديگري متعلق به خود مي‌دانند. زنان در زيست‌جهان مدرن با اكراه نقش‌هاي زنانه‌ي خود را مي‌پذيرند، كه اين خود نشان از عدم عامليت زن در زندگي روزمره دارد. بيشتر دختران مجردي كه مورد مصاحبه قرار گرفتند شبیه به هم و با دیدگاهی نزدیک به هم به زندگي زنانه خود معنا مي‌بخشيدند. اين نوع نگاه دختران جوان را شايد بتوان در خاص بودن شرايط زيست‌جهان آنان از جامعه جستجو كرد، به اين معنا كه دختران جوان با الگوهاي يكسان شرايط واقعي را تجربه نكرده‌اند پس تجربه زنده و مستقيمي نخواهند داشت، بلكه تصويري از آن را در پس ذهن خود مي‌پروانند. در زيست جهان زنانه شهر کرمانشاه دو الگوي متفاوت سنتي و مدرن وجود دارد، كه نه تنها ديگري را انكار نمي‌كنند، بلكه سعي دارند تا آنها را در حاشيه قرار دهند و به همين دليل نوعي از انشقاق را در خود ايجاد مي‌كنند و قصد دارند تا با زدودن عناصر ناپاك، خود را از به حاشيه رانده شدن نجات دهند.

ملاحظات اخلاقي

پيروي از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌هاي رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

طراحی و ایده پردازی: هایده مهدوی، نادر امیری، سیاوش قلیپور؛ روش شناسی و تحلیل داده‌ها: هایده مهدوی، نادر امیری، سیاوش قلی پور؛ نظارت و نگارش نهایی: هایده مهدوی، نادر امیری، سیاوش قلیپور.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- اباذری، یوسف و دیگران. (۱۳۷۸). احساس ناامنی در تجربه زنانه از زندگي روزمره. *پژوهش زنان*، ۱ (۶).
- اصلان‌زاده، فاطمه. (۱۳۹۴). تحلیل سياستگذاري فرهنگي با تاكيد بر نظريه کنش ارتباطي هابرماس. *علوم خبری*، ۱۱ (۱۴).
- اوٹ ویت، ویلیام. (۱۳۸۶). *هابرماس، معرفي انتقادي*. ترجمه: ليلا جوافشانی و حسن چاوشیان. تهران: اختران.
- ريترز، جورج. (۱۳۸۳). *نظريه جامعه‌شناسي در دوران معاصر*. ترجمه، محسن ثلاثي. تهران: انتشارات علمي.
- سیاوشی، ليلا. (۱۳۹۵). طرح علم زيست‌جهان در اندیشه متأخر هوسرل. *مجله پژوهش‌هاي ويژه‌نامه پديدارشناسي*، ۱۰ (۱۸).
- شفيعي، محمود. (۱۳۸۴). نظريه کنش ارتباطي و نقد اجتماع - سياسي. *دوفصلنامه دانش سياسي*، ۳ (۲).
- عزيزپوران، زهرا و مرادي، عليرضا. (۱۴۰۰). تبیین جامعه‌شناختي نسبت بين هويت فرهنگي و مصرف فرهنگي (زنان جوان شاهين‌شهر)، *فصلنامه علمي جامعه‌شناسي فرهنگ و هنر*، ۳ (۴).
- عنايت، حليمه؛ گراوند، فاطمه و فتوح‌آبادي، رقيه. (۱۴۰۰). كيفيت زندگي و ارتباط آن عوامل اجتماعي-رواني (مورد مطالعه: زنان سرپرست خانوار شهر شيراز)، *فصلنامه علمي جامعه‌شناسي فرهنگ و هنر*، ۳ (۴).
- فكوهي، ناصر. (۱۳۸۳). *انسان‌شناسي شهر*. تهران: نشر ني.
- گيدنز، آنتوني. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسي*. ترجمه منوچهر صبوري، تهران: نشر ني.
- هابرماس، يورگن. (۱۳۸۳). *کنش ارتباطي*. ترجمه کمال پولادي، تهران: انتشارات مرکز.

References

- Foucault, M. (1981). *The order of discourse*, in Young, Robert(ed), *Untying the text: A Poststructuralist Reader*, PKP, London.
- Paul Gee, J. (1999). *Discourse Analysis, Theory and Method*, First published by Routledge Jones, A.. *Feminism Reclaimed*, New York.
- Habermas, J. (1984), *Reason and the Rationalization of Society*, of *The Theory of Communicative Action*, English translated by Thomas McCarthy. Boston: Beacon Press originally published in German.
- Husserl, E. (1978). *The Crisis of European Sciences and Transcendental Phenomenology*. Tr. David Carr, Fourth Printing, U.S.A: Northwestern University Press.
- Swanson, L.B. (2004). *Phenomenology of divorce for young men*. Unpublished doctoral dissertation, University of Utah, Salt Lake City.
- Keeffe , M. (2003). *Habermas and the Lifeworld of the principal in the lawful governance or inclusion in schools*. Queensland University of Technology Australia.
- Stahl, Bernd C. (2002) .*Life-World and Information Technology - a Habermasian Approach* . University College Dublin: Department of Management Information Systems, :Ireland. Web site: www.bc-stahl.de.
- Turner, Jonathan H. (1998). *The Structure or Sociological Theory* . Sixth Edition, Wadsworth publishing company, The US.
- Wilson, D. (1991). *The theory of communicative action and the problem of the commons*. Eco-policy Center, CEA, Rutgers University, New Brunswick, NJ 09830, USA.
- Baxter, H. (2001). *System and lifeworld in Habermas's theory of law*. *Cardozo L. Rev.*, 23, 473.
- Van Manen, M. (2015). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy* : Left Coast Press.